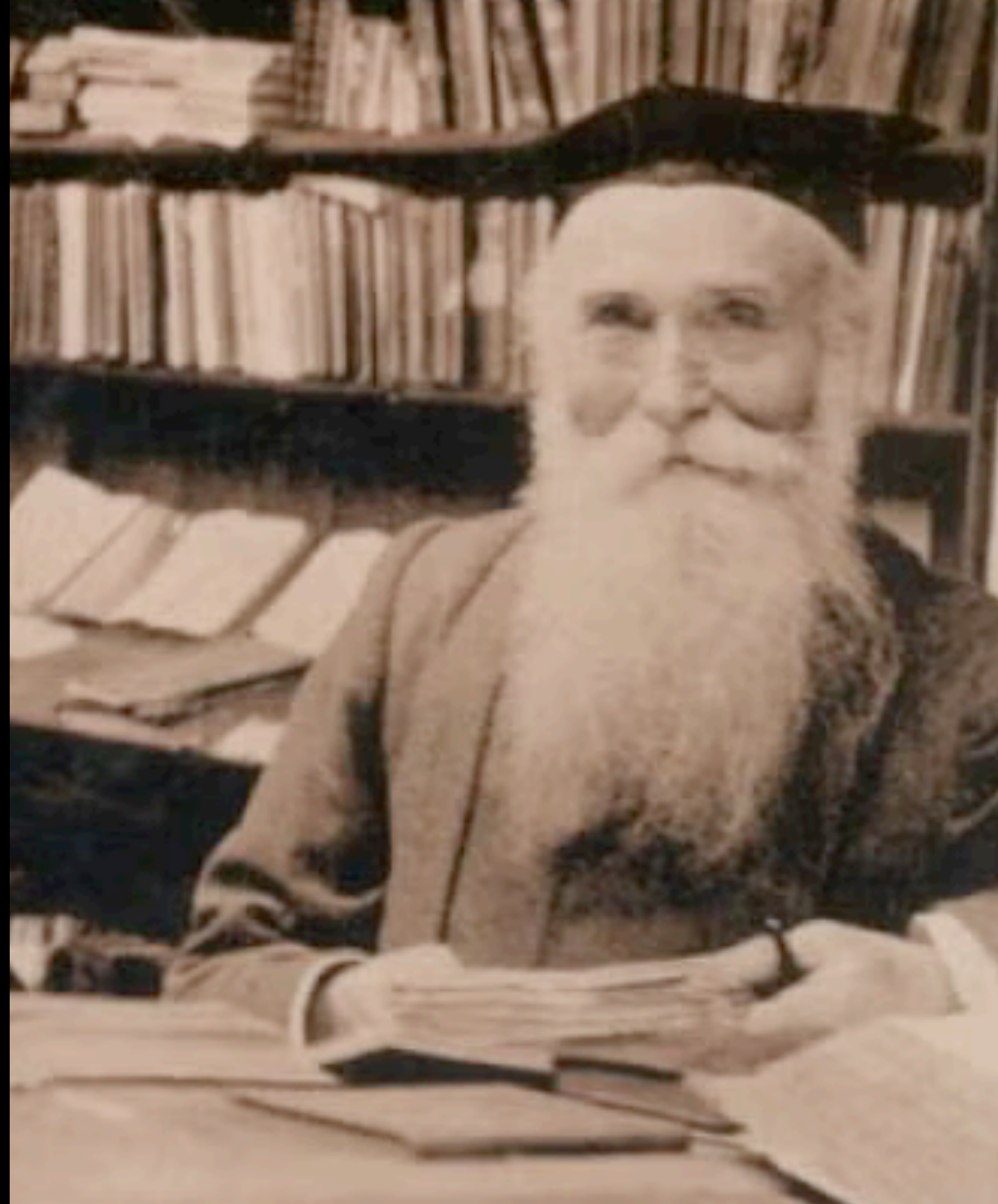
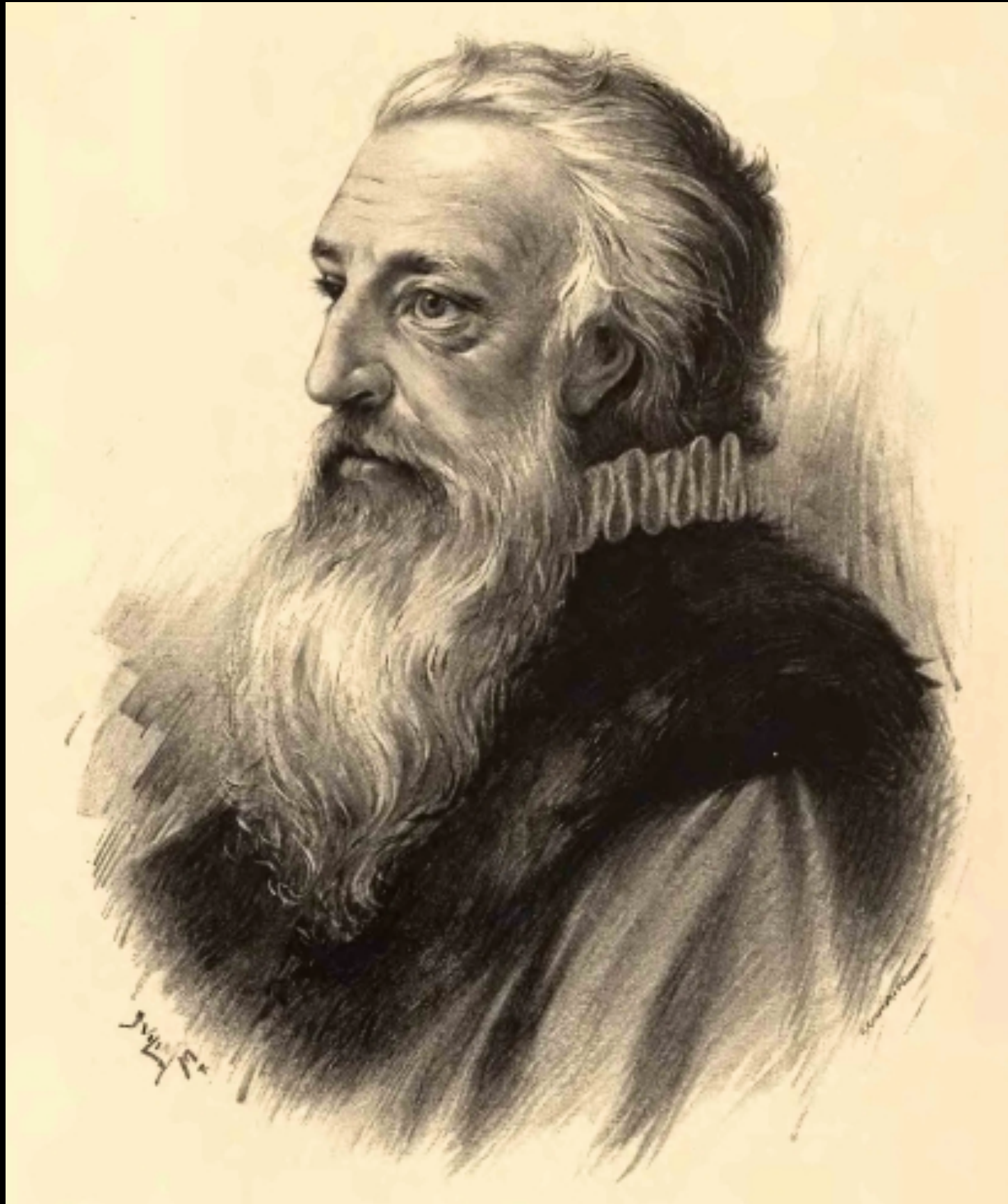

Co je lexikografie

PLIN035: Počítačová lexikografie

František Kovařík

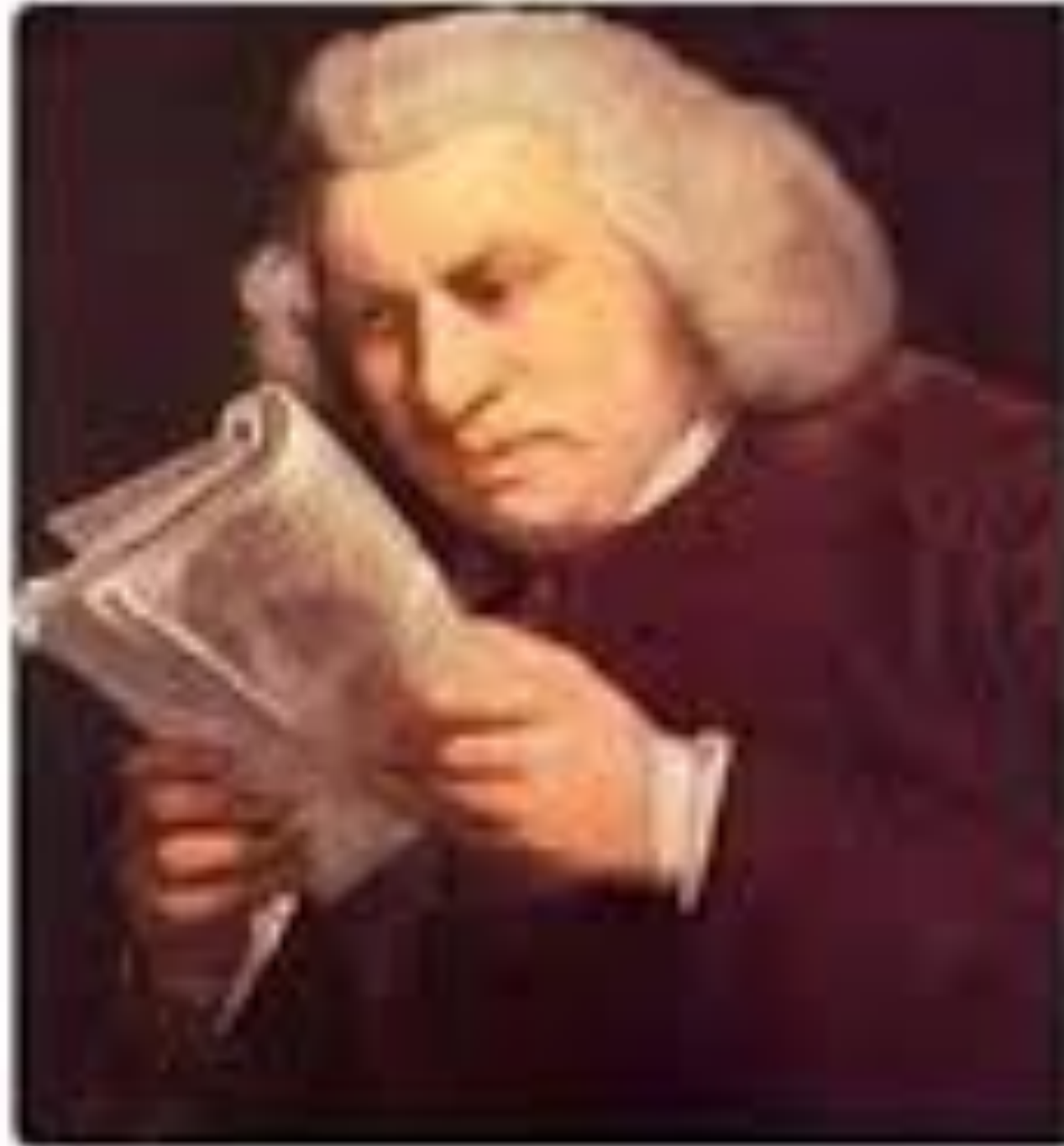

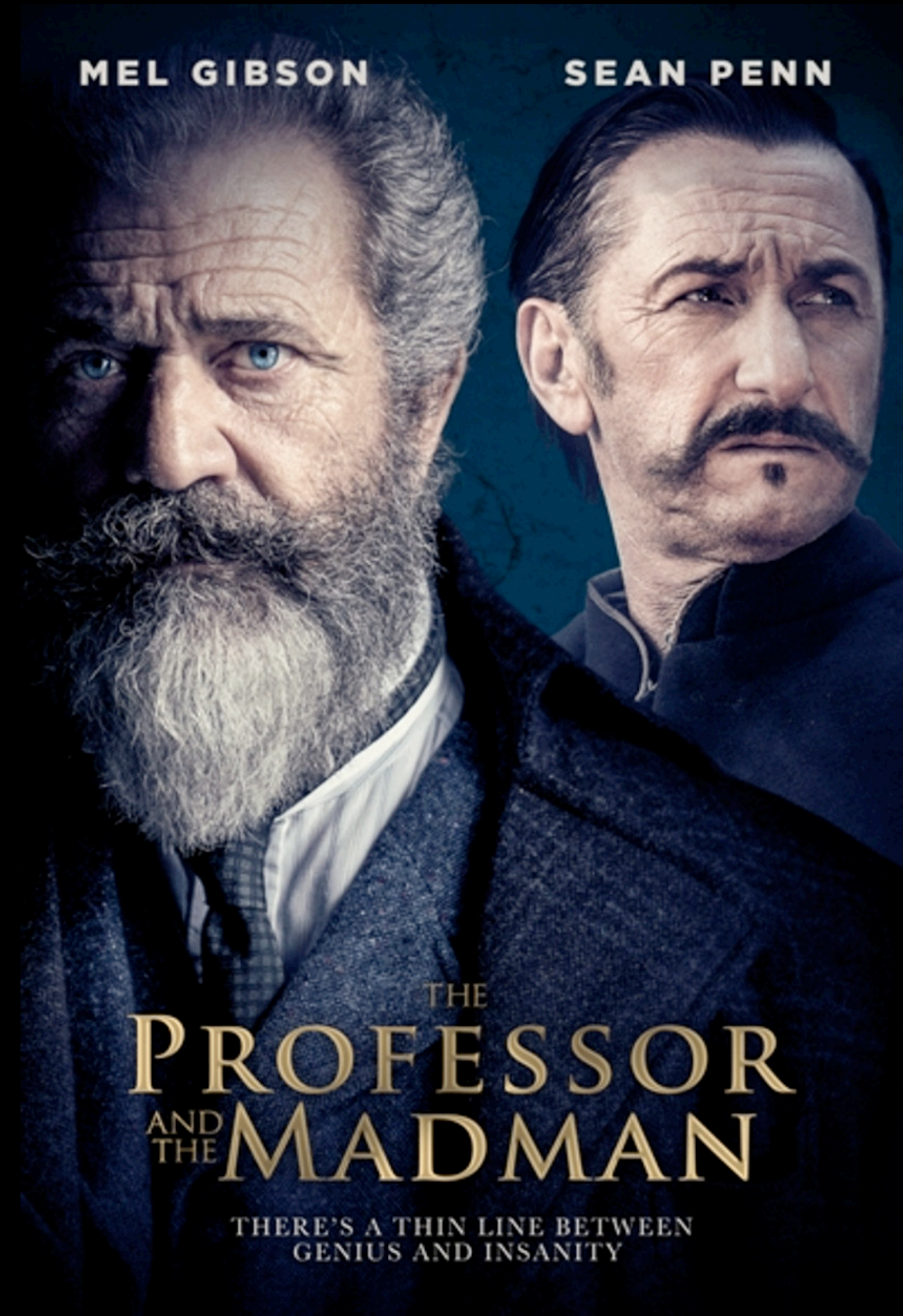
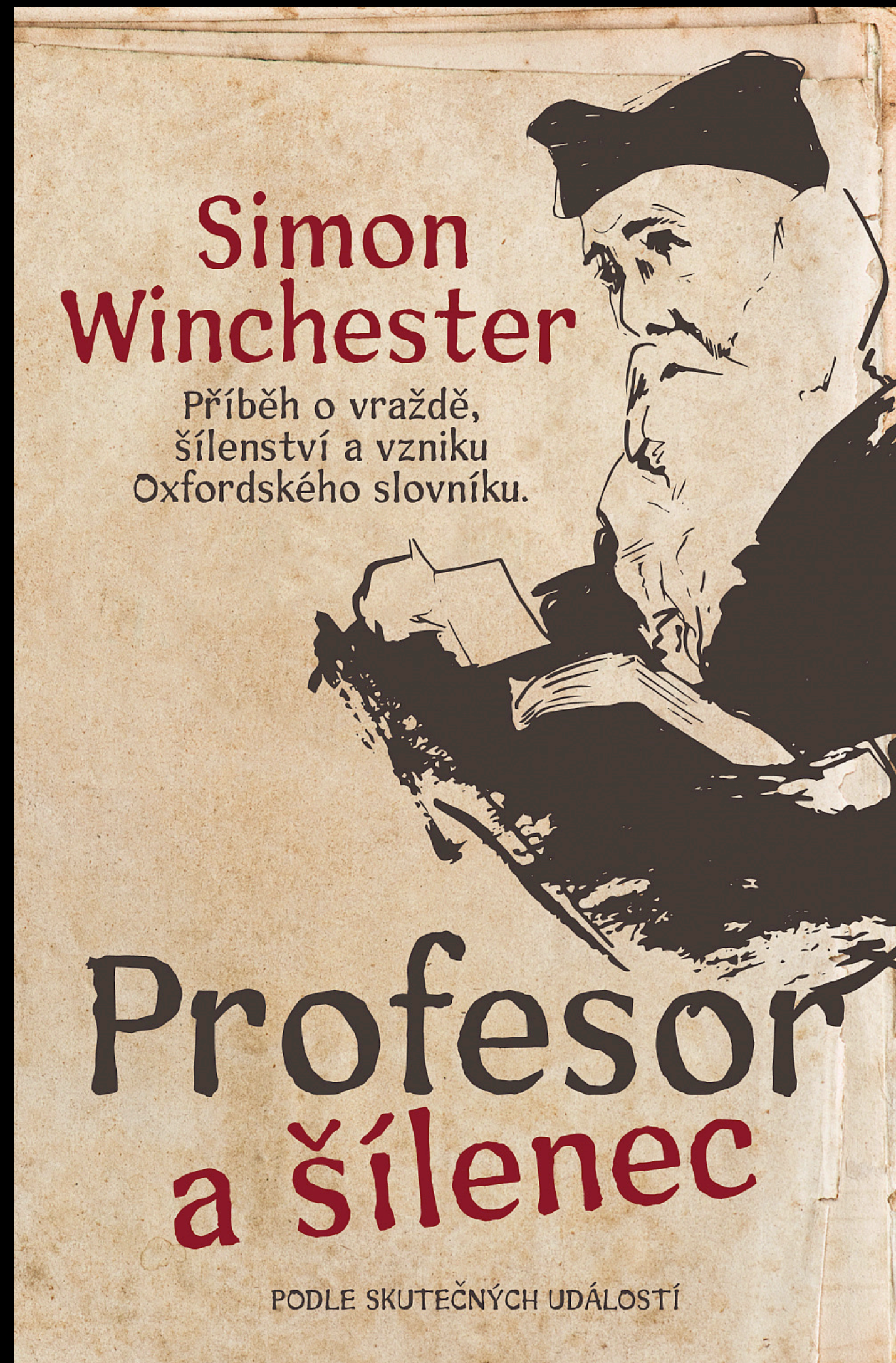
Interview Sue Atkins & Michael Rundell

[https://youtu.be/dZck6jUP-Hw?
si=sjfUWbMBR9tebNw](https://youtu.be/dZck6jUP-Hw?si=sjfUWbMBR9tebNw)

reading the first question on a test

Lexikografie je ...

... podoblast lexikologie.

... slovníkářství.

... tvorba slovníku.

Lexikografie je ...

... podoblast lexikologie.

... slovníkářství.

... tvorba slovníku.

Lexikografie je ...

... podoblast lexikologie.

... slovníkářství.

... tvorba slovníku.

Lexikologie je ...

... k čemu?

Slovník

– co to je?

Slovník

dictionary /'dɪkʃənəri/ noun:

1 a book that gives a list of words in alphabetical order and explains what they mean

(2002)

Slovník

dictionary /'dɪkʃənəri/ noun:

1 a **book** that gives a list of words in alphabetical order and explains what they mean

(2002)

Slovník

Dříve: „Kniha slov“ (Wörterbuch)

Dnes?

Slovník...

... není jako ostatní knihy.

Slovník

Mapa, encyklopedie, slovník.

Slovník

Mapa, encyklopedie, slovník.

→ Využíváme při práci s *něčím jiným*.

Slovník

Mapa, encyklopedie, slovník.

→ Využíváme při práci s *něčím jiným*.

=> Ideálně je mít v **digitálu**.

Slovník

Jak často využíváte slovníky?

Jaké?

Proč?

Co je slovník?

Hliněné tabulky z Ebla (Sýrie)

Cca 2500–2250 př. n. l.

Sumerština – eblaský jazyk.

An Alphabetical Table,

expert, skillfull.
 expiation, pacifying with satisfaction, purging by sacrifice.
 expire, to dye, or giue vp the ghost, to decay.
 expiate, to make manifest, or declare.
 explicate, declare plainly.
 explicite, made manifest, unfolded.
 § exploit, enterprise, act, deede.
 expose, to offer, or lay open, to hazard.
 expostulate, to reason, or chide with, to complain.
 expressly, fitly, manifestly.
 exprobration, bpbzayding, casting in ones teeth.
 expugnable, to be wonne or ouercome.
 expulse, drine out, or thrust out.
 exquisite, perfect, fine, singular, curious.
 extant, appearing abroad, shewing it selfe.
 extasie, a trance, or swooning.
 extemporall, } suddaine, without
 extempore, } premeditation, or
 extemporarie, } study.
 extende, spread forth, prolong, or make longer, to enlarge.
 extenuate, lessen, minish, or make lesse.
 externall, outward, strange.
 extrimulate, prouoke, prick forward.
 extinguish,

of hard English words.

extinguish, put out, or quench.
 extinct, put out.
 extirpate, to pull vp by the rootes.
 extoll, aduance, or praise highly, to list vp.
 extort, to wring out, to wrest from by violence.
 extract, drake out.
 extrauagant, wandring out of order.
 extraordinarie, besides, or more then common custome.
 exuberancy, plenty.
 exult, bragge, triumph, or leape for ioy.
 exulcerate, to make soze, or corrupt.

F

Fabricate, make, fashion.
 fabulous, fained, counterfeitd, much talked of.
 facete, merry conceited.
 fact deede.
 facilitie, easines.
 faction, deuision of people into sundry parts and opinions.
 factious, that maketh deuision, contentions.
 factor, one that doth businesse for another.
 facultie, license, power, aptnesse, abilitie.
 fallacie,

Co je slovník?

Table alphabeticall (1604)

~ První jednojazyčný anglický slovník.

– Jen slova!

Plný název

A Table Alphabetically, containing and teaching the true writing, and understanding of hard usual English words, borrowed from the Hebrew, Greek, Latin, and French, &c. With the interpretation thereof by plain writing acts and English words, gathered for the benefit and help of ladies, gentlemen, or any other unskillful persons. Whereby that they may speak more easily and fluently, have a better understanding many hard English words, which they shall hear or read in Scripture, Sermons, or elsewhere and also be made able to use at the same aptitude themselves

České území – do 19. století

První lexikografická činnost

(Glosy.)

(Mamotreky.)

→ Nomenklátory.

Klaret ~ Bartoloměj z Chlumce (14. století)

Vokabulář.

Bohemář.

Glosář.

Historie – typy slovníků

Nomenklátory vs. alfabetaře.

České tezaury

„Poklad“ Jana Amose Komenského → .

T. Václava Jana Rosy.

Česká historie

<https://www.czechency.org/slovník/>

SLOVNÍKY ČEŠTINY

Revoluce (18. století)

Revoluce (18. století)

A Dictionary of the English Language

1755

42 773 hesel

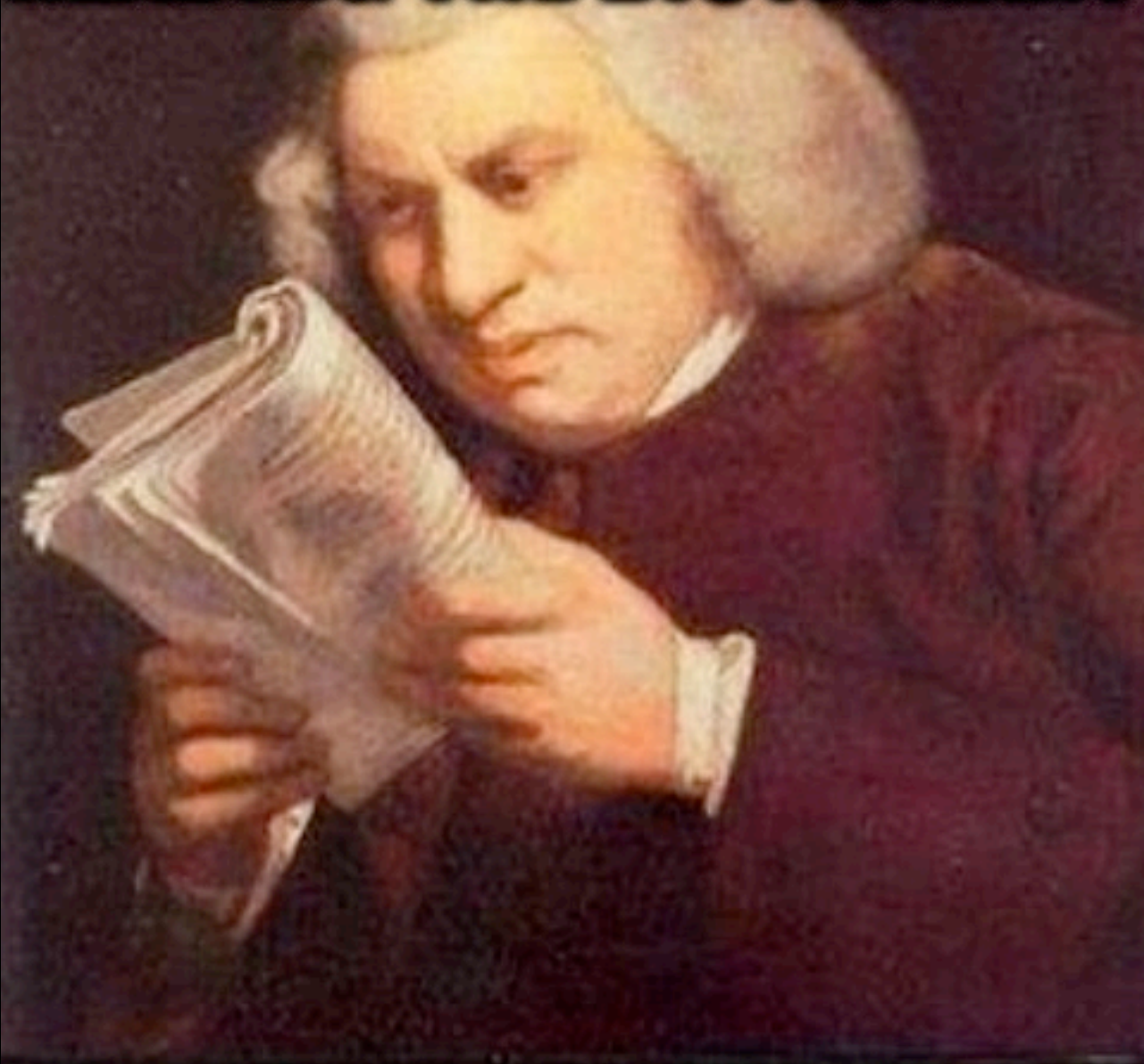
Plan of a Dictionary of the English Language
(1747): *“the chief intent ... is to preserve the
purity and ascertain the meaning of our
English idiom”.*

“When he wrote for publication, he did his sentences out of English into Johnsonese.”

– Thomas Babington Macaulay

**JONHSON AFTER
READING THE DICTIONARY**

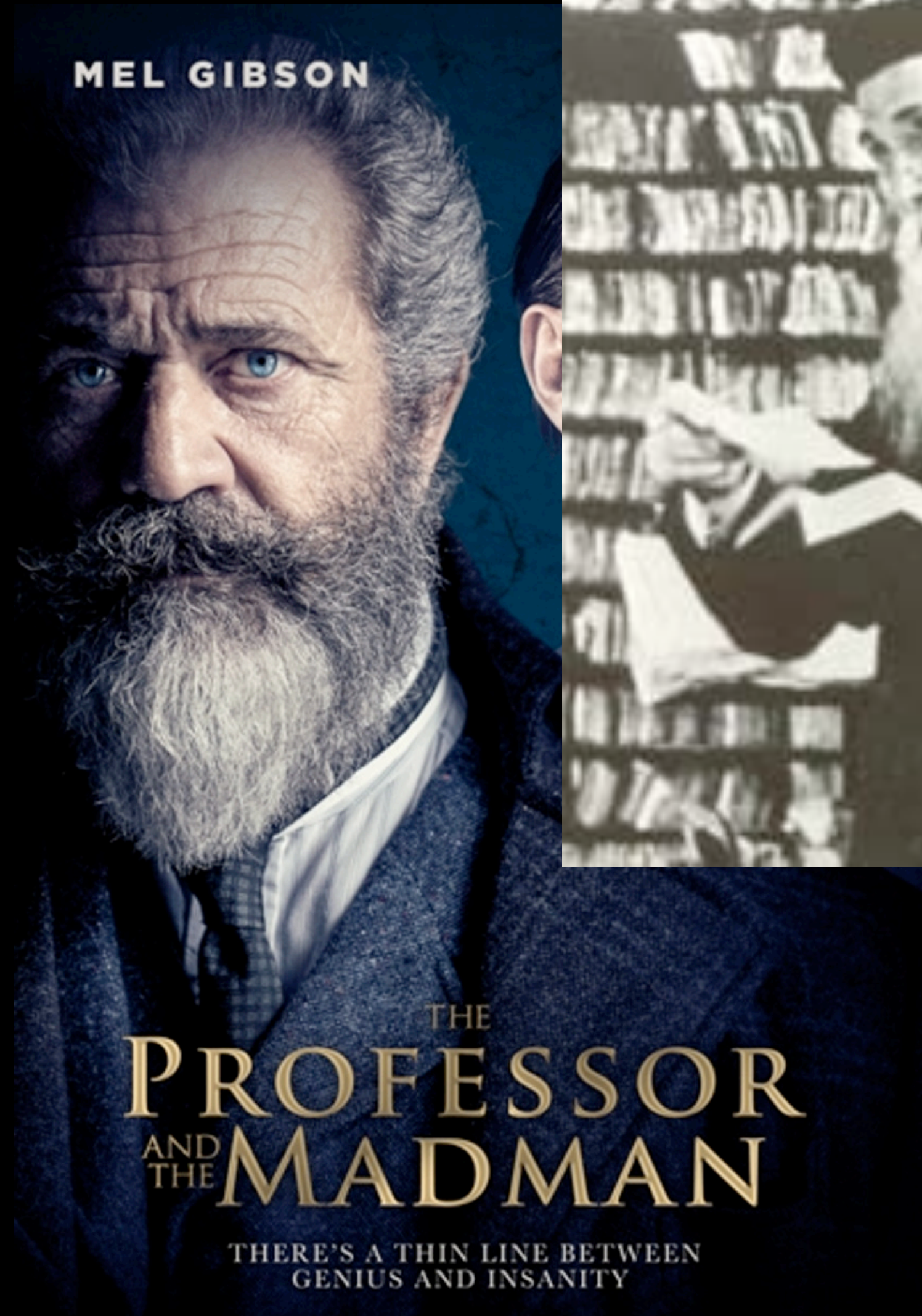
**EVERY OTHER
BOOK IS JUST A REMIX**

O Samuelu Johnsonovi

[https://www.neh.gov/humanities/2009/
septemberoctober/feature/what-samuel-johnson-
really-did](https://www.neh.gov/humanities/2009/septemberoctober/feature/what-samuel-johnson-really-did)

[https://www.oxfordmail.co.uk/news/
4578917.preserving-purity-english-idiom/](https://www.oxfordmail.co.uk/news/4578917.preserving-purity-english-idiom/)

Oxford English Dictionary (James Murray)

PŘED Oxford English Dictionary

„A Dictionary [...] is an inventory of the language [...] It is no task of the maker of it to select the good words of the language [...] but] to collect and arrange all the words [...] which those writing the language have employed.“

R. C. Trench, 1857

Oxford English Dictionary (OED)

1859: začátek sběru dat

1879: James Murray hlavním editorem

1882–1928: 12 svazků, 240 000 hesel

Johnson, 18. století

OED, 19–21. století

Preskriptivní

Deskriptivní

(zvláště zpočátku)

Budoucnost

- *The Oxford English Dictionary 3rd Edition*
 - 2000-2037?
 - rozpočet 34M £
 - 70 lexikografů Oxford + New York
 - "Every word in the Dictionary is being reviewed"
 - aktualizace 4x ročně
 - úpravy v dávkách (frekvence, etymologie, aktuálnost...)

worstest, *adj.* and *n.*View as: [Outline](#) | [Full entry](#)Quotations: [Show all](#) | [Hide all](#) K**Pronunciation:** Brit. /'wə:stɪst/, U.S. /'wɜrstɪst/**Forms:** see *WORST adj.* and *-EST suffix*.**Origin:** Formed within English, by derivation. **Etymons:** *WORST adj.*, *-EST suffix*.**Etymology:** < *WORST adj.* + *-EST suffix*.Compare earlier *WORSEST adj.* With the double superlative formation, compare earlier *BESTEST adj.* ([Show Less](#))Chiefly *humorous* and in representations of nonstandard speech.**A. adj.**In emphatic use: = *WORST adj.* (in various senses).

Categ

1768 *Mod. Courtship* 1. iv. 14 I think I have not the worstest voice in the world.1856 H. J. CONWAY *Dred* 1. iv. 9 Dis yer is de wustest shirt I ebber see.1892 *News & Observer* (Raleigh, N. Carolina) 23 Sept. Worst—oh, worstest thing of all! I have to stay a girl.1953 J. M. BREWER *Word on Brazos* 11 You know dey hab a sayin' in de Bottoms in de ole days dat de preachuh hab de wustes' chillun in de wa1974 W. LEEDS *Herefordshire Speech* 10 The worstest weather.2012 S. KIRKBY *Capt. Awesome to Rescue* iii. 30 Then he realized the worstest, awfulest truth: *She can read minds!*[\(Hide quc](#)

(Zajímavost: Válka slovníků 1830–1864)

Např. zde:

<https://en.wikipedia.org/wiki/>

[Joseph Emerson Worcester#Dictionary war](https://en.wikipedia.org/wiki/Joseph_Emerson_Worcester#Dictionary_war)

Co je slovník?

Nová definice:

*Zdroj informací o slovech,
významech, užití, výslovnosti.*

Slovník jako...

... seznam slov.

... překlad slov.

... zdroj informací o slovech.

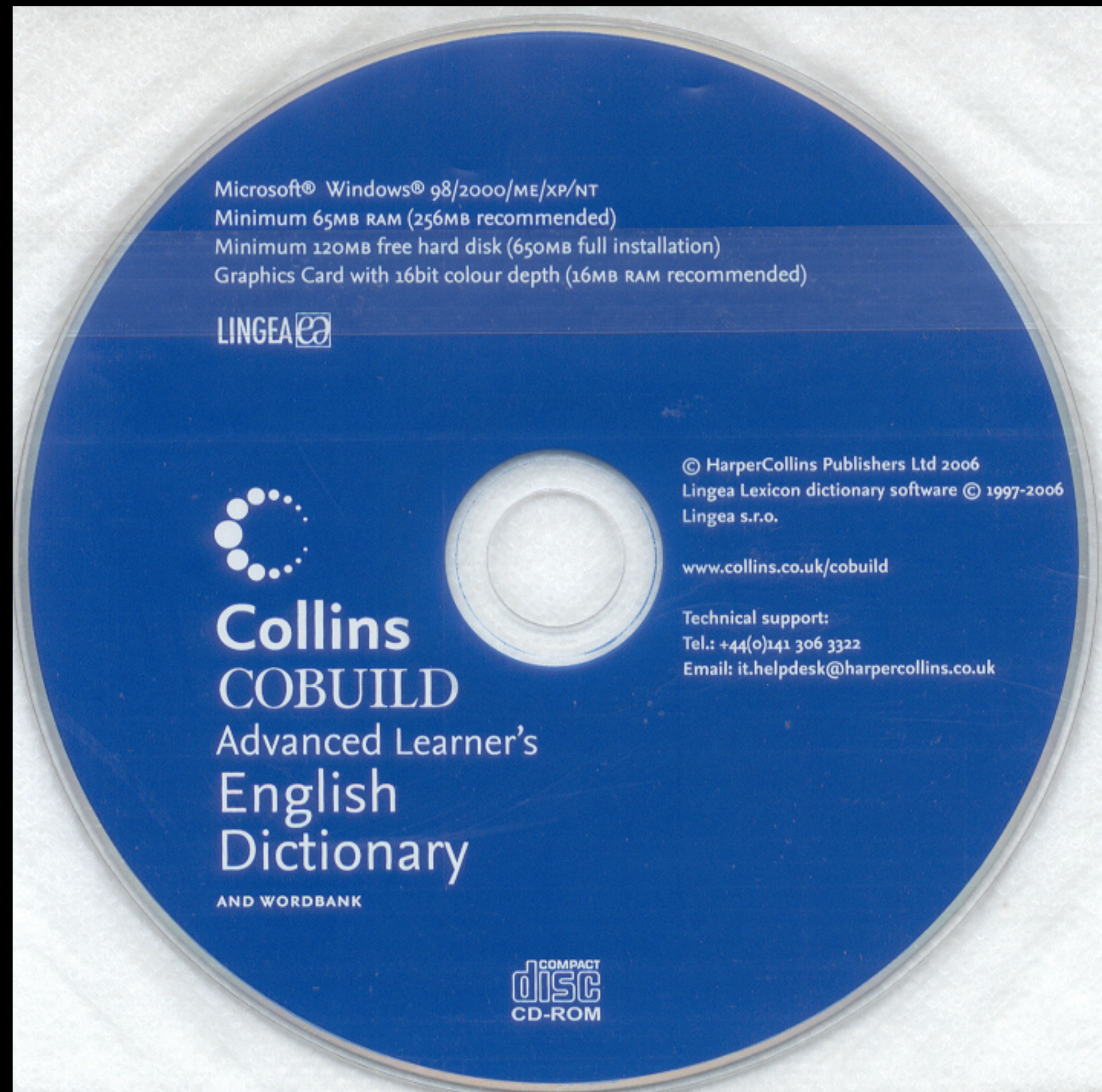
Slovník jako...

... seznam slov.

... překlad slov.

... zdroj informací o slovech.

... **hyperlinkový nástroj.**

Digitalizace

Prve pouze digitalizované knihy.

1989 – první slovník na CD. (OED)

1993 – první interaktivní slovník. (Longman)

Digitalizace

Devadesátky:

PED (pocket electronic dictionary).

Dnes

Téměř všechny slovníky v digitálu.

(Některé *pouze* v digitálu.)

Téměř všechny na internetu.

Typy digitalizace

Tradiční.

Hybridní.

Pouze digitální.

„Born digital“.

Typy digitalizace

Tradiční.

Hybridní.

Pouze digitální.

„Born digital“.

Přínos digitalizace

Prostor.

Přínos digitalizace

Prostor.

Multimodalita.

Přínos digitalizace

Prostor.

Multimodalita.

Aktuálnost.

Přínos digitalizace

Prostor.

Vyhledávání.

Multimodalita.

Aktuálnost.

Přínos digitalizace

Prostor.

Vyhledávání.

Multimodalita.

Přístupnost.

Aktuálnost.

Přínos digitalizace

Prostor.

Vyhledávání.

Multimodalita.

Přístupnost.

Aktuálnost.

(Crowdsourcing.)

Nebezpečí digitalizace

Nutnost zařízení.

Nebezpečí digitalizace

Nutnost zařízení.

Nutnost připojení.

Nebezpečí digitalizace

Nutnost zařízení.

Nutnost připojení.

Info overload.

Nebezpečí digitalizace

Nutnost zařízení.

Nejistý příjem.

Nutnost připojení.

Info overload.

Nebezpečí digitalizace

Nutnost zařízení.

Nejistý příjem.

Nutnost připojení.

Nízká autorita.

Info overload.

Co je dnes ve slovníku?

Co je dnes ve slovníku?

Emojis.

Memes.

„Made up“ words.

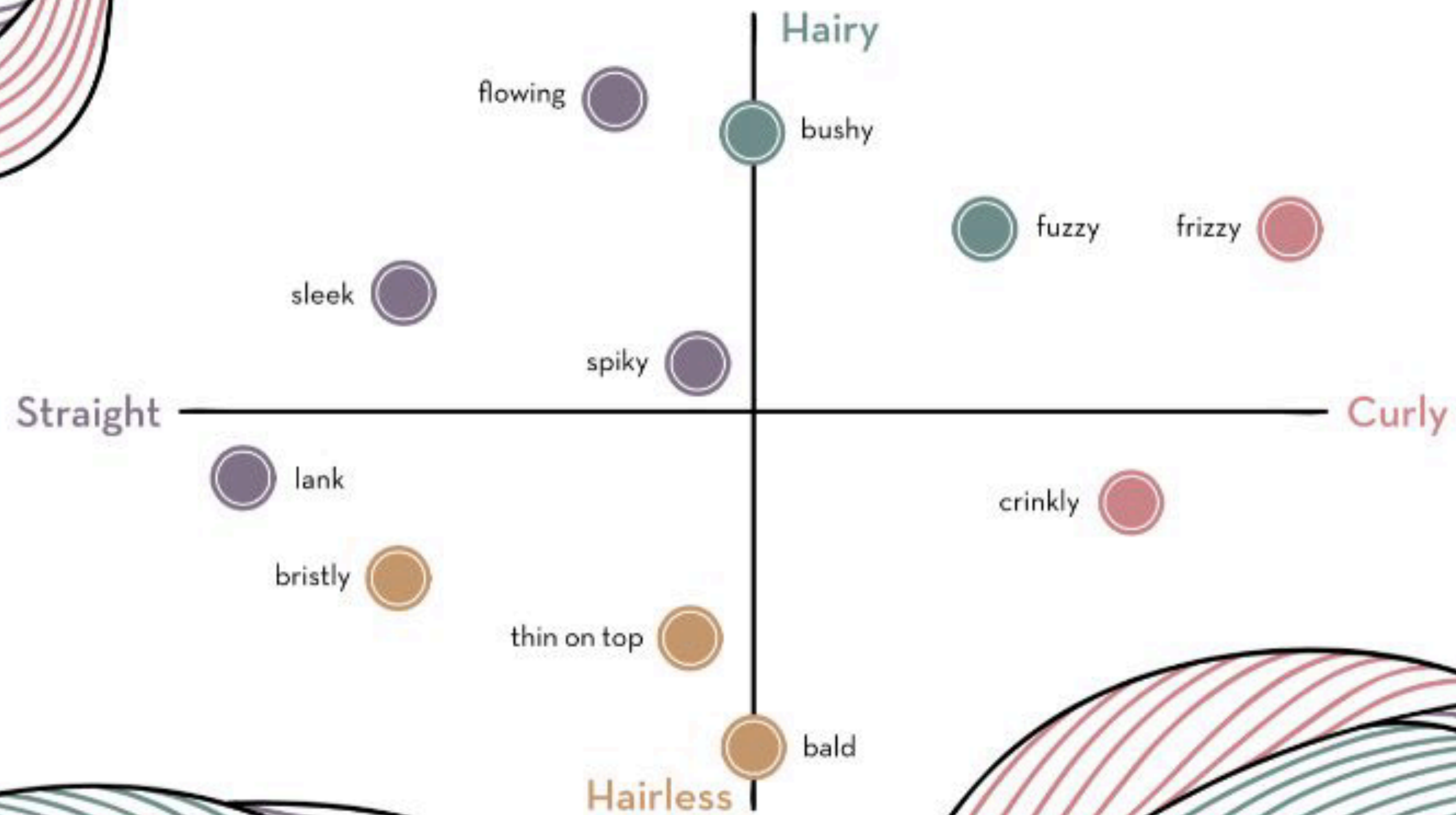
Co je dnes ve slovníku?

Infografiky.

Odkazy do jiných nástrojů.

Smývá se hranice web/slovník/(AI?).

HAIR-Y OR HAIR-LESS

Současné trendy

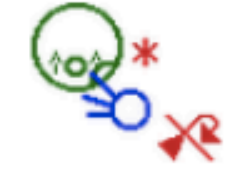
Vše je heslo. (x Hnízdování.)

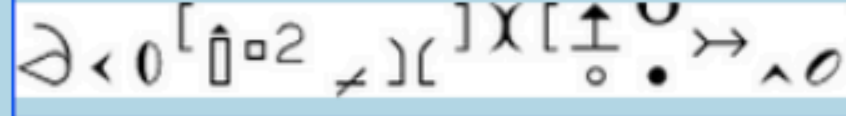
Slovníky pro lidi s postižením.

Vše na jednom místě.

Front view Side view

SignWriting:

HamNoSys:

3D avatar:

Grammar

noun, specific; oral component: tea (required)
variants:

Meaning 1

Translation: [tea](#), meaning 2

Usage examples:

Relations:

synonym

synonym

Přehled

Slovník ~ zdroj informací o slovech.

Předmět → kniha → CD → internet.

Digitalizace a její důsledky.

První úkol

- 1) Přihlásit se do Sketch Engine.
- 2) Přihlásit se do Lexonomy.eu.
- 3) Hrát si.